

Formování českého židovstva Kniha amerického historika H. J. Kievala

V těchto dnech vyšla v nakladatelství Paseka zajímavá kniha. Má název *Formování českého židovstva* a podtitul *Národnostní konflikt a židovská společnost v Čechách 1870–1918*. Napsal ji Hillel J. Kieval, profesor židovských dějin na Washingtonově univerzitě v Saint Luis, USA.

Nehledě na to, že jméno autora připomíná českého Kejvala, byla kniha sepsána v angličtině. Má 400 stran a z toho plnou jednu čtvrtinu tvoří poznámky a odkazy. Právě podle nich odhaduji, že autor česky neumí. Přesto podal barvitý obraz politického života zmíněného období. Přeložena do češtiny byla až po 23 letech od prvního anglického vydání.

Za socialismu se čeští vysokoškolští studenti historie, většinou budoucí středoškolští kantoři, nedozvěděli nic o úloze židovského obyvatelstva v Čechách během národního obrození, které vyvrcholilo vznikem československého státu. České obrození nám vykládali jako boj mezi Němci a hospodářsky, kulturně a politicky vzrůstajícími se Čechy. O postojích Židů nebylo zmínky, nejčastěji o nich česká historiografie hovořila jako o Němcích.

Situace se příliš nezměnila ani po pádu komunistů. Hovořit o Židech už sice není tabu a jejich existence se na školách připomíná. Většinou se však hovoří o holocaustu a v poslední době se objevují i zmínky o jejich účasti v československé armádě za druhé světové války. Několik knih vyšlo také o starších dějinách Židů na českém území, případně o státu Izrael. Kievalova kniha o letech, kdy šel k vrcholu český nacionalismus, který mimochodem byl v mnohém příkladem tomu německému, je vlastně první ucelenou prací svého druhu v češtině. Určitě se dřív nebo později dostane ve zjednodušené podobě do učebnic osvobozených od mýtů o Češích bojujících proti německy hovořící většině.

V průběhu předminulého století se rozdíl mezi Židy a většinovou společností stále více stíral a v roce 1867 lze už hovořit o jejich plné občanské rovnoprávnosti. Znamenalo to ovšem, že každý Žid si musel vybrat, zda se cítí víc Němcem nebo Čechem. Historicky tíhli Židé k německému. Důvodů bylo mnoho, ponejvíce to bylo výchova a vděk vůči Habsburkům, pod jejichž vládou se stali svobodnými občany. Nesmíme zapomínat, že od dob Marie Terezie nahradila němčina na vysokých školách vyučující jazyk latinu.

Přesto bylo i dost těch, kteří se na české půdě chtěli hlásit k češtví. Kieval plasticky popisuje, jak se během národního obrození dostali Židé často mezi dva mlýnské kameny. Češi je identifikovali jako Němce a nejeden slavný český obrozenec proti nim brojil, pohrdal jimi a útočil na ně. A Němci pouštěli Židy do své společnosti jen velmi neradi, i když tvořili například v Praze většinu německy hovořících občanů. Není divu, že se část z nich utíkala k myšlenkám sionismu.

Toto období, plné varu, vášně a vzedmutého českého nacionalismu objektivně popisuje Kievalova kniha.